

Glejte nanj, da boste žareli

Vabim vas, da se ozrete na Gospoda in obdržite svoj pogled uprt vanj in žareli boste. To je drža, ki nam omogoča, da tudi danes slišimo Besedo, ki je namenjena nam, in ki nas podpira pri našem osebnem in veselem odgovoru. Iz tega pogleda, iz iskrenega in dolgotrajnega poslušanja, iz skupnega iskanja bodo izšle tudi učinkovite pastoralne smernice naše Cerkve.

To so le zapiski s popotovanja. Gre za osnutek dela glede na sinodalne delavnice in na strastno iskanje, ki ga je božje ljudstvo poklicano izvajati skupaj in to vsi kot protagonisti, pa vendar vsak zase: ženske in moški, mladi in stari, redovniki in redovnice, laiki in laikinje ter duhovniki. Samo tako bomo dali podobo tisti Cerkvi, ki jo moramo udejaniti kot odgovor Očetu, ki je zame in za vas dal svojega Sina in nas po Duhu podpira na poti skozi življenje. V navdušujočem poslanstvu, da njegovo usmiljenje doseže vsakogar, res vsakogar.

Samo tako se bo lahko vsakdo dvignil in v dostojanstvu Božjega sina in hčere, ki jima je bila izkazana ljubezen in odpuščanje, samozavestno stopil na pot, ki pripada vsakemu človeškemu bitju.

1. Opazoval sem nebo. Občudoval sem luno in zvezde. In potem sijaj sonca. Kako čudovit je ta svet! Bil sem na Svetovnem dnevu mladih v Lizboni. Naši mladi nam vlivajo upanje. Lačni Boga, žejni njegove Besede. Bomo zmogli biti Cerkev, ki jih bo zmogla nahraniti in odžejati?

Koliko dobrega. Koliko lepih stvari. Pa vendar že slišim tiste, ki izražajo svoj protest: vojna, prenizke plače, bolezni, krivice.

In potem sem ugotovil, da moram izbrati pot. V prepletu različnih možnosti. S časom, ki nezadržno mineva, se izteka. Poskušal sem se postaviti v kožo mnogih hitečih ljudi in nekoliko agnostičnih, kot je to v modi.

Poskusil sem. Okušal. Navdušil sem se. In potem tudi gojil prazne upe in bil razočaran.

Izgubil sem se.

Ubral sem napačno pot. A šele kasneje sem se zavedel.

Lahko grem kamorkoli, svoboden, da uberem smer, ki jo želim.

Toda proti kateremu cilju?

Sem preprosto izgubljenec, popotnik, potepuh brez stalnega bivališča.

Živim lahkotno. Aperitiv, pisana oblačila in besedičenje. Neizogibni "gossipi".

Samo da ne razmišljam o stvareh, ki so pomembne. Na vprašanja brez odgovora.

Toda vprašanje se vrne: Kam sem namenjen?

In srce in glavo bode truma mamljivih želja. Dobrih? Koristnih? Resničnih?

Rekel bi razveseljujočih. Udobnega in sebičnega počutja, ki nas takoj zadovolji. Ki pa potrebuje nenehno vznemirjenje, da utiša težka vprašanja. Kajti, če zapadeš v abstinenčno krizo, če zmanjka adrenalin zaradi novih nastalih in izzvanih emocij, ki so bile kupljene in strastno zaužite, se vrnejo zahtevna vprašanja... tista, ki jih želiš potlačiti.

Za krmarjenje po nemirnih vodah zgodovine, naše zgodovine, potrebujemo referenčne točke. Pa tudi destinacije. Seveda lahko gremo kamorkoli, na sever ali jug, vzhod ali zahod. A v resnici smo brodolomci brez vznemirljivega cilja in brez zanesljivih opornih točk.

Nekoč si opazoval zvezde in srečo si začutil, ko si v nevihtah zagledal svetilnik. In potem so izumili kompas in načrtali prve zemljevide. Zdaj, da pridemo do cilja, imamo "navigator", ki nam daje gotovost na naši poti, čeprav še vedno ostajata tako problem povezave kot interpretacije v prepletu stikov, ki ne odpravljajo možnosti napak, vračanja nazaj, preračunavanja, in lahko se tudi izgubimo.

2. V življenju se lahko nenadoma zavedam, da tečem brez določenega cilja, preprosto zato, ker vsi tečejo in ker se v toku znajdem sam v hibridnem zaporedju napornih vzponov: zdi se mi, da vedno zamujam tako pri lastnih kot tujih pričakovanjih, pri projektih in zadolžitvah, pri katerih mi zmanjkuje sape v neizprosni toku časa, kot neustavljiva reka, ki mi vzbuja strah. Minevanje časa je kot deroča reka, ki preplavi vse.

Kam sem namenjen? Kakšen smisel ima moja zgodba? Zakaj bi se trudil? Občutek imam, da je vse nad mano. In spoznam, da sem majhen v kolesju, ki žanje življenja, ki tlači ljudi, ki odreka dostojanstvo biti. Prežvečen od birokracije in financ, ki se hranijo s tem, da nas odžirajo in izsušijo. Užaloščen od velestroja, ki se kot nori dirkalnik zaletava.

Če ne vem, kam hodim, kako bom našel pot?

3. Vernik se je srečal z Božjo željo: njegova Beseda izraža načrt ljubezni. V njegovih (božjih) mislih sem, v Kristusovi molitvi, izbral me je za svoj dom. Želi, da bi bilo naše veselje dopolnjeno (Jn 15,11), da živimo kot bratje, da ostanemo povezani (Jn 17,20). "To vam naročam: da se ljubite med seboj" (Jn 15,17). Na ta način, to je, ko se bomo ljubili, kakor nas On ljubi, "bodo spoznali, da ste moji učenci" (Jn 13,34-35).

In ko naš čoln premetavajo valovi in nam veter nasprotuje in se počutimo zapuščene, tudi takrat pride do nas Beseda: "Pogumno, jaz sem, ne bojte se!". In tudi ko nas naša malovernost vodi v potop in naša molitev postane krik strahu: "Gospod, reši me!", glej, "Jezus je takoj iztegnil roko" (Mt 14,22-33). Negujmo spomin na ta prehode in iz njih črpajmo nov pogum, da ponovno zajadramo proti cilju, ki je še pred nami. Vera, Beseda, Cerkev še niso varni pristan, temveč oprema za prehod.

Medtem se začne oblikovati cilj: ne gre mi za denar ali uspeh, ne motivirata me zavist ali kakšna potreba, ki me razjeda. Ustvarjen sem za življenje, imam željo po življenju in tudi po polnem, pravem veselju (čeprav nekoliko prestrašen zaradi številnih iluzij). Koliko mladostnikov in mladih ljudi nam kažejo te želje po življenju, po ljubezni, po pravičnosti, po veselju. Potem pa, tako zanje kot za nas starejše, ostane napor iskanja poti do pravega življenja, prave ljubezni, prave pravičnosti, prave radosti. Papež Frančišek je v Lizboni pozval mlade, naj svetijo s Kristusovo lučjo, naj ga poslušajo, naj se ne bojijo. Nadaljujmo s temi koordinatami: Kristusova luč, ki odseva skozi naša življenja; poslušati Jezusa; pogumno nadaljevati pot, brez strahu!

Težava je v tem, da nihče ne pozna poti. Preživeti je treba dneve in izkušnje. In včasih celo zgrešiti, v upanju, da se bomo kaj naučili (ker ni samoumevno, da se iz napak učimo).

Prepletati moje želje po življenju in ljubezni z Božjimi. To je molitev. To je krščansko življenje. Imeti nekoga ob sebi in z njim iskati pot: to je Cerkev grešnikov in svetnikov in ki potrebuje priče, ki zmorejo sijati s pristnostjo.

4. Spomnim se nekega sobotnega popoldneva. Bil sem mlad duhovnik. Odmolil sem dnevno molitveno uro in se zaustavil pri psalmu 34 (33), kot bi ga prvič bral. Prevezel me je. Vsak izraz se mi je zdel kot utrinek, kot pot, ki je bila začrtana v izmenjujočih se svetlobnih in spolzkih dogodkih. Da, saj je tudi življenje poseljeno s sovražniki in preizkušnjami, angeli in levi, viharji in slabostmi. Če smo iskreni, ni le otroška

domišljija polna pošasti in čarovnic, temveč nam tudi naše srce govori o prisotnosti zla, ki nam grozi in katerega se lahko rešimo. Ta psalm me spodbuja, da hvalim Boga, da ga blagoslovim, da prosim druge, naj se mi pridružijo pri povelečevanju njega, ker je vse grozeče zlo premagano. Bog je odgovoril na moj krik po smislu življenja, bolečine, mnogih vprašanj, ki me oblegajo kot sovražniki, ki mi jemljejo dih.

Vabim te k umirjenemu branju tega psalma (34). Kot psalmist te tudi jaz vabim, da pogledaš Gospoda, okusiš, kaj je dobro, da dojameš njegov umirjeni odgovor na vprašanja, ki kričijo v tebi. Vabim te, da mu v uboštvu svojega srca prisluhneš in se ga veseliš.

- ² Slavil bom Gospoda ob vsakem času,
njegova hvalnica bo vedno v mojih ustih.*
- ³ Z Gospodom se hvali moja duša,
ponižni naj slišijo in se veselijo.*
- ⁴ Poveljučujte z menoj Gospoda,
povzdiguje njegovo ime vsi skupaj.*
- ⁵ Iskal sem Gospoda, in me je uslišal,
vseh mojih strahov me je rešil.*
- ⁶ Glejte nanj, da boste žareli,
vaši obrazi naj se ne sramujejo.*
- ⁷ Ta nesrečnik je klical, in Gospod je slišal,
iz vseh njegovih stisk ga je rešil.*
- ⁸ Angel Gospodov utruje tabor
okrog tistih, ki se ga bojijo, da jih rešuje.*
- ⁹ Okusite in glejte, kako dober je Gospod.
Blagor možu, ki se zateka k njemu!*
- ¹⁰ Bojte se Gospoda, vi, njegovi sveti,
saj nič ne manjka njim, ki se ga bojijo.*
- ¹¹ Mladi levi trpijo pomanjkanje in stradajo,
a tistim, ki iščejo Gospoda, ne manjka nič dobrega.*
- ¹² Pridite, sinovi, poslušajte me,
strahu Gospodovega vas bom učil.*
- ¹³ Kdo je mož, ki ima veselje nad življenjem,
ki ljubi dneve, da bi videl dobro?*
- ¹⁴ Zadržuj svoj jezik od zla,
svoje ustnice od zvijačnega govorjenja.*
- ¹⁵ Ogiblji se zla in delaj dobro,
išči mir in se zanj zavzemaj.*
- ¹⁶ Gospodove oči so uprte v pravične,
njegova ušesa v njihovo klicanje.*
- ¹⁷ Gospodovo obličje je zoper hudodelce,
da izbriše z zemlje njihov spomin.*
- ¹⁸ Vpili so, in Gospod je uslišal,*

- iz vseh njihovih stisk jih je rešil.*
- ¹⁹ *Blizu je Gospod tistim, ki so skrušenega srca,
in tiste, ki so potrtega duha, rešuje.*
- ²⁰ *Veliko nesreč zadene pravičnega,
a iz vseh ga Gospod rešuje.*
- ²¹ *Varuje vse njegove kosti,
nobena izmed njih se ne bo zlomila.*
- ²² *Krivičnika bo usmrtila nesreča,
sovražnike pravičnega bo zadela krivda.*
- ²³ *Gospod odkupuje duše svojih služabnikov,
nihče od teh, ki se zatekajo k njemu, si ne bo nakopal krivde.*

5. V pripravah na sveto leto 2025 smo povabljeni, da si ponovno vzpostavimo čas in prostor za molitev. A resnici na ljubo molitev ni samo vprašanje časa, obredov, poti in prostorov, temveč je svoboden in sproščen odnos z Bogom, ki prav tako zahteva vzgojo in čas, obrede, poti in prostore.

Izrazimo namen, preprosto namero: *dajmo več prostora molitveni razsežnosti našega življenja, ponovno odkrijmo prostor notranjega/intimnega/osebnega odnosa z Gospodom, mirnega poslušanja Njega, ki nam govori (bodisi pri molitvi v skupnosti kot tudi v zasebnosti svoje sobe).*

Spomnimo se nekaterih predlogov, vendar ne zamenjajmo naslednjih spodbud s ciljem; sredstva s ciljem. Gojiti je treba zdrav osebni odnos z Gospodom, svoboden in sproščen odnos, z vsemi modulacijami in odtenki, ki so podobni medčloveškim odnosom. In tako bomo ustvarili prostor za hvaljenje, pa tudi za prošnjo in priprošnjo; za češčenje in tudi za prošnjo po odpuščanju; za srčni krik pred zlom, ki razsaja, in kontemplativno tišino, ki vse pomiri.

1. Srečati Gospoda v Besedi

6. Bog mi je spregovoril. Postal je Beseda, Beseda, ki je postala meso v Jezusu Kristusu (Jn 1). Svojo Besedo naslavlja name. Živo Besedo. Aktualno. Prepleta jo z mojimi sanjami, mojimi strahovi, mojo zgodovino, mojo jezo, mojimi željami po resničnem življenju. Beseda, ki mi omogoča, da ponovno preučim samega sebe, kot abecedo, ki dovoljuje izražanje tistega, kar je bilo prej zmedeno, neizrekljivo, sicer prisotno, a kaotično.

Ganljiva je misel, da mi Bog še vedno govori. Da me Bog pozna po imenu. On ve zame! In mi zaupa! In vernik je tisti, ki posluša, ki se pripravlja, da bo postal učenec Boga, ki mu govori. Beseda, ki je kot dvorezen meč (Heb 4,12), ki ga ne morem uporabiti proti nekemu ali za doseg nekega sporazumnega cilja, ker tudi mene rani, me oplodi, prerodi predvsem mene. "Zareže do ločitve duše in duha." Če mu prisluhnem z zanimanjem, s srcem, ki se po malem poenostavi in prečisti. Po malem. Tako kot številni evangeljski liki, ko vstopijo v odnos z Gospodom. Na začetku njihov pristop k Jezusu ni bil nedolžen in nesebičen; in če je Jezus tisti, ki prevzame pobudo, se nam oni zdijo nepripravljeni, potem pa vstopijo v odnos, ki daje življenje, in nepričakovano se jim odprejo, neznane možnosti: pomislite na Zaheja, Samarijanko, Nikodema, učence v Emausu ...

7. Spodbujam vsakega posebej, po domovih in skupnostih, da se odprejo Besedi v luči Duha. Da poiščejo prostor, ki je zaželen, zavarovan in strateško zaščiten. Brez kvalitetnega poslušanja ostaja Beseda mrtva, črka, ki ubija, četudi je ta Beseda evangelij življenja za tiste, ki jo sprejmejo.

Ne berite Besede, kot da bi bila ideološki priročnik: raje jo dojemite kot zemljevid, ki ti ga daje Bog, da ga srečaš, pot, ki ji slediš, da se ne izgubiš, luč, ki razsvetljuje vsak tvoj dan, leksikon za razlago tega, kar imaš v sebi, in ki ne najde primernih besed. Bog je tisti, ki se izroča, se razodeva osebno, se zadržuje z nami, kot mi s prijatelji (DV 2).

Si študent: preden se lotiš domačih nalog, odpri evangelij, priklji Duha, preberi nekaj vrstic in pusti, da se dotaknejo tvojega srca tako, da si privoščiš malo tišine in pogledaš na svoje življenje z zaupljivimi Gospodovimi očmi.

Si oče ali mama otroka v vrtcu ali osnovni šoli: vsak večer vzemi otroško Sveto pismo in iz njega pripoveduj odlomek. Ne pridigaj, ampak povabi svojega malčka, naj dojamе, kaj mu Bog sporoča, za kaj naj se mu zahvali, za kaj naj ga prosi za pomoč. Spremljaj ga v njegovih verskih občutkih in boš obogaten.

Si odrasla oseba: lahko se odločiš, da vstaneš 10 minut prej in prebereš dnevni evangelij. Prenesi aplikacijo, poišči na določenem spletnem mestu, izberi dnevni misal ... Če bi živel malo dlje od svojega delovnega mesta, bi moral vstati 10 minut prej: lahko se odločiš za to, da začneš prepletati svojo željo z Božjo.

Si bolnik: svojo situacijo, svoja vprašanja in upanja ponovno preglej v luči skrivnosti Boga, ki je postal človek in je v vsem izkusil našo tesnobo. Vzemite v roke psalm, preberite Joba, premišljuje o skrivnosti Jezusovega trpljenja, odprite se daru Duha, ki na nepričakovan način daje moč in zagon.

Si duhovnik: lahko se odločiš, da oblikuješ majhno skupino (z drugimi duhovniki? z nekaterimi laiki iz župnije?) in skupaj z njimi deliš Besedo naslednje nedelje... da bi vera vaših bratov in sester zadonela in odmevala tudi v vas. Kako dobro nam dene, ko poslušamo, kaj Beseda šepeta v srcih naših sester in bratov. To je tudi dobro, da lahko bolje pripraviš svoje homilije, da bodo imele priokus življenja in resničnega izkustva družin ter naj odsevajo tisto resničnost, ki jo osvetljuje milost, a ki prihaja le po pristni veri ponižnih in ranjenih oseb.

Si starejša oseba: pusti, da te tolaži Gospod, ki vodi do sprave in celi rane življenja, s ponovnim branjem besedil, tako da poveličaš Boga za njegovo ljubezen, ki se je že pokazala v minevanju letnih časov, čeprav še vedno čaka na izpolnitev. Lahko se postaraš izsušen od nenehnega pritoževanja ali pa z modrostjo, ki jo širiš vsepovsod, ker si se odžejal pri izviro, to je pri Besedi življenja.

8. *Admirantes Jesum* je moto, ki sem si ga izbral. Nanaša se na to, da "upremo oči v Jezusa, začetnika in dopolnitelja vere. On je zaradi veselja, ki ga je čakalo, pretrpel križ, preziral sramoto in sédel na desnico Božjega prestola" (Heb 12,2). Toda to "strmenje" sem raje izrazil v obliki občudovanja, presenečenja, ki očara, ker pred Jezusom vedno znova ostrmim in ostanem brez besed, kot pred morjem, Tržaškim zalivom, ko se spuščam po ul. Commerciale ali zrem vanj z Vejne ali od Sv. Alojzija. Kot Marijin pogled, kot pogled svetnikov. To je pogled poln občudovanja, ki naj bi ga imeli, ko beremo evangelije, ko občudujemo Kristusa.

Ne beri Besede, ne pristopaj k Jezusu z zmedenim pogledom določenih farizejev, včerajšnjih in današnjih, ki trdijo, da bi radi sodili, ne da bi poslušali, ki bi radi dali Resnico za rešetke, ne da bi bili pripravljeni na ponovno spreobrnjenje. In ne kvarite Besede z domnevno modrostjo nekaterih včerajšnjih in današnjih učiteljev Postave. Ti hočejo vkleniti Mesija v sheme razlage, ki so jo sami izkristalizirali, ali v nekakšno ljudsko tradicijo, ki so jo zamenjali z Božjo voljo, z njegovim Razodetjem, ki se nanaša na živo Besedo, na Sveto pismo, ki oplaja izročilo za pot, ki nas uvaja v vztrajno nadaljevanje, ki vedno vodi k novemu poslušanju, k nadaljnji poti do milosti.

Če se zazremo v Jezusa, bodo razlike med italijansko in slovensko skupnostjo dobile novo luč. Če se zazremo v Jezusa, bo ekumenska pot dobila novo moč. Če se zazremo v Jezusa, se bomo lažje prepoznali kot "bratje vsi" in stopili na nove poti bratstva.

Kličem Duha, ki je v izvoru Besede in mojega življenja po krstu. Odločim se, da bom Besedi dal več prostora, jo bral umirjeno in neprekinjeno, da bo zazvenela v

mojih mislih, jo prelil v konkretno življenje.

Lahko se tudi odločim za branje Besede s svojim sozakoncem, z otroki, v manjši skupini prijateljev, v majhni skupini duhovnikov.

Začnimo vsako naše srečanje s tem, da damo mesto Besedi, ki ustvarja pravo vzdušje za razpravo, debato in razločevanje.

V nekaterih župnijah delujejo po domovih centri za poslušanje, biblične skupine, srečanja o Besedi, Lectio z izmenjavo doživljanja svetopisemskih besedil: spodbujam vas, da eksperimentirate, da vztrajate, a ste pri tem tudi inovativni.

Lahko se svobodno odločim za Besedo, ki je po Božjem Duhu moj kompas, moj vodnik v odgovornosti pri številnih življenjskih odločitvah, ki pa v vsakem primeru ostajajo moje. Toda na ta način se ne znajdem sam, ne ostajam v temi. Hodim, izbiram, se odločam, vendar z Božjim Duhom, ki me spremlja.

2. Črpati moč iz evharistije

9. V škofijah Triveneta je v dveh fazah potekala konferenca "Črpati moč iz evharistije". Te teme ne moremo arhivirati, kot da bi bila rešena. Toda evharistija ne more biti niti prostor za prepir: na žalost nam je zgodovina pokazala, kako je bil v preteklih obdobjih dialog med kristjani težaven, kako je prišlo do delitev, krivoverstev in frakcij. Učimo se iz zgodovine, da se ne ujamemo znova v pasti hudega duha, ki nas želi deliti. Če se srečujemo kot duhovniki, kot skupnost, ki smo sposobni čuditi se temu, kar nam je Bog dal, če skupaj razmišljamo o različnih teološko-duhovno-liturgično-pastoralnih vidikih, nam to lahko pomaga doživeti vsako našo sveto mašo z vero in hvaležnostjo. In jo obhajati, kot so nekoč rekli, z isto vero in enako pobožnostjo, kot bi bila naša edina, prva in zadnja sveta maša.

Za vsakega od nas, za vsako našo skupnost je evharistija vir in vrh življenja. To je srečanje, med katerim prisluhnemo Bogu, ki nam govori, in se združujemo z njegovo skrivnostjo ljubezni, ki se nam znova predstavlja in premaguje časovne ovire: pri vsakem evharističnem praznovanju smo potopljeni v sedanost te Božje ljubezni, v velikonočno skrivnost, v Kristusovo daritev na križu, v njegovo žrtvovanje in v dar Svetega Duha. In smo poklicani, da se po Duhu združimo v občestvo s Kristusovo žrtvijo na križu. Na tem oltarju združujemo svoja življenja. Skupaj s tem kruhom in vinom, ki po Svetem Duhu postaneta Kristusovo telo in kri, polagamo svoja življenja, da bi se združili s Kristusom in se zahvalili Očetu. Njemu slava in čast na veke vekov. In tako praznujemo kot Božje ljudstvo, smo kot Cerkev, skupnost, zbrana, da prisluhnemo in da obhajamo Sveto večerjo v spomin na velikonočno ljubezen, ki se nenehno uresničuje v občestvu, z Bogom in med nami, in se nato odpravi na pot.

V vsedržavnem povzetku sinodalne poti je zapisano:

“Evharistično praznovanje je in ostaja ‘vir in vrh’ krščanskega življenja, za večino ljudi je edina oblika sodelovanja v skupnosti. Vendar pa med sporočilom Besede in življenjem je opazen razkorak, pri praznovanju pa pomanjkljiva skrb, zaznati pa je tudi šibko čustveno in eksistencialno vključevanje.

Spričo ‘dolgočasnih liturgij’ ali liturgij, ki se zreducirajo na gledališko predstavo, je treba liturgiji povrniti treznost in dostojanstvo, da bi ponovno odkrili vso njeno lepoto in jo živeli kot mistagogijo, vzgojo za srečanje s skrivnostjo odrešenja, ki se globoko dotika našega življenja, in pa kot delovanje celotnega Božjega ljudstva. V tem smislu je nujno potrebno posodobiti register, ki zadeva jezik in kretnje”.

Namesto ponavljajoče se površnosti, ki povečuje razdaljo med našimi praznovanji in ljudmi, je bolje poskusiti posodobiti jezikovni in gestualni register, vendar s trezno mero in vztrajnim preverjanjem, da bi popravili vse napake in personalizme, ki so vedno prisotni.

Papež Frančišek v pismu *Desiderio desideravi* navaja: “Če nas gnosticizem omamlja s strupom subjektivizma, nas bogoslužno obhajanje osvobaja ječe samozadostnosti, ki se hrani z lastnim razumom ali lastnimi čustvi: slavno dejanje ne pripada posamezniku, ampak Kristusu-Cerkvi, celoti vernikov, združenih v Kristusu. Bogoslužje ne pravi ‘jaz’ ampak ‘mi’ in vsako omejitev obsega tega ‘mi’ je vedno demonsko. Bogoslužje nas ne pušča samih v iskanju nekega individualnega domnevnega spoznanja skrivnosti Boga, ampak nas prime za roko, skupaj, kot zbor, da bi nas vodilo v skrivnost, ki jo razodevajo Beseda in zakramentalna znamenja. In to skladno z Božjim delovanjem, po poti učlovečenja skozi simbolno govorico telesa, ki se razteza v stvareh, v prostoru in v času.” (št. 19).

10. Obstajajo “posvetne liturgije”, ki so dobro pripravljene: pomislite na začetek velikega športnega dogodka, kot so olimpijske igre, podelitev diplom, začetek sodnega leta ali zaprisego vojaškega zbora. Za vsako naše praznovanje pa imamo veliko višji (duhovni) vzgib: gre za dejanje ljudstva, ki naj bi slavilo Boga. Da nas odpre za občestvo s Trojico, ob katerem se nam, če pomislimo, pojavi vrtoglavica in se kar zdrznemo.

Lepote naših evharističnih praznovanj (kot tudi vseh drugih liturgij) ni mogoče improvizirati, saj ne izhaja iz togosti rubrik, ampak vključuje potrpežljivo vzgojo celotnega zbora, ki je poklican, da razume smisel simbolov, razumevanje časov, prostorov, besed, gest, molka, predmetov in različnih služb. In tudi mi, duhovniki, moramo biti ponižni, da si postavljamo vprašanja, saj je treba umetnost praznovanja in sposobnost vodenja nenehno na novo pojasnjevati.

V smernicah poglobljene faze sinode (julij 2023) italijanske Cerkve najdemo zapisano:

“Narativna faza Sinodalne poti je opozorila na nekatere težave pri praznovanjih naših skupnosti. Vztraja se pri uporabi jezikov, ki so daleč od današnje občutljivosti, pri razočaranju nad načinom praznovanja, ki ne zmore spodbujati sodelovanja in načina življenja, pri težavah, da bi slavnostni trenutek postal resnično dogodek skupnosti, ki združuje ljudi in govori o njihovih zgodbah. Ta vrzel med liturgijo in življenjem jasno izstopa v trenutku homilije.

Zaželen je resen premislek o liturgiji, ki pa je pogosto ni mogoče opredeliti. Ta ne povsem ustrezna zahteva kljub temu prinaša potrebo po ponovnem odkritju lepote liturgije, potrebo po izpopolnjevanju obhajanja liturgije in nujnost pristne liturgične formacije celotnega Božjega ljudstva” (str. 15-16).

Sinodalna pot nas poziva, naj delamo v tej smeri, in to bomo tudi storili. Tukaj je nekaj preprostih primerov, kako ta vzgoja potrebuje veliko pozornosti in skrbi ter s tem zahteva tudi veliko časa in različnih zadržitev. Če pa bodo naša praznovanja površna in ne bodo nič življenjska, je jasno, da jih bodo ljudje vedno bolj opuščali (čeprav se zavedamo, da obstajajo številni in zapleteni razlogi, da se ljudje oddaljujejo od krščanske skupnosti). Liturgično oblikovanje zahteva veliko več kot le hitre razmisleke, vendar jih želim prepustiti kot spodbudo za vse in ne le za tiste posameznike, ki se bodo udeležili nekaterih formacijskih srečanj. So pa vendarle opomin, da liturgija, ki slavi Boga in hrani našo vero, lahko vidi v nas le zavzete in pozorne vernike. Tudi to bi lahko postala sinodalna delavnica, s pomočjo katere bi rasli kot skupnost, ki slavi Božje čudovitosti.

- Kaj je lahko lepšega kot združiti se v hvaljenju Boga? Od kod naj torej začnemo? Najprej pri srcu, to je s sprejemanjem Duha, ki nas preobraža, nas prilagaja Kristusu in nas prenavlja v nova bitja. Srce, odprto za hvalnico Bogu, zahvalo, posredovanje, prošnjo za naše napake ... srce, ki je vedno pripravljeno na spreobrnjenje in obenem na veselo združitev z Bogom, ki se razodeva kot Oče-Sin-Sveti Duh in nam po Besedi in zakramentih prihaja naproti.

- V vseh cerkvah naj se uporablja Rimski misal, prenovljen v skladu z odloki drugega vatikanskega ekumenskega koncila, ki ga je razglasil papež Pavel VI. in popravil papež Janez Pavel II. Izogibajmo se samozadostnosti in sprejmimo nauk Cerkve.

- V vsaki župniji naj se poskrbi za skupino ministrantov. Če so bili to tradicionalno otroci in predšolski otroci (in priporočam, da jih je čim več), naj se ne bojimo, da bi služba zajela vse starosti. Pomembno je, da so na voljo dobro usposobljeni ministranti, ki lahko sodelujejo pri različnih obredih.

- V vsaki župniji naj se poiščejo prostovoljci za sodelovanje pri pripravi maše, čiščenju in okraševanju oltarjev ter vsem drugem, kar je potrebno za slovesnosti.

- Oblikuje naj se skupina bralcev in naj se ji posredujejo navodila tako za dobro branje (besedila naj bodo prebrana tako, da jih bo lahko vsakdo dobro slišal) kot za

urejen pristop k ambonu (ob upoštevanju značilnosti vsake župnije) in povratek na svoje mesto.

- Darovanjski sprevod naj bo umirjen, v skladu z liturgičnimi normami in naj ne bo preobremenjen s simboliko, ki bi lahko bila tuja praznovanju. Za večjo čustveno vključenost v slovesnost, poskušajmo pomisliti še na druge načine: npr. na začetno izpostavitve najsvetejšega, na zaključek slovesnosti, pa tudi na to, kar bomo v nadaljevanju povedali o petju pesmi in prošnjah vernikov.

- V vsaki cerkvi naj bodo na voljo hostije za bolnike s celiakijo, ki naj se hranijo v tabernaklju v posebni skrinjici. Duhovnik naj pazi, da se teh delcev ne dotika, saj so nekateri bolniki s celiakijo zelo občutljivi. Ta skrb je tudi znamenje pozornosti, ki je ne smemo spregledati.

- Občestvo poučite o tem, kako naj se gibljejo v času obhajila, da se izognejo nepotrebni gneči.

- Pri nekaterih praznovanjih (npr. pri birmi, krstu), kjer včasih sodelujejo tudi ljudje, ki niso redni obiskovalci in dovolj poučeni, ali ker morda pripadajo drugačnemu jezikovnemu okolju, je morda koristno pripraviti listič, da bodo lahko vsi bolje sledili poteku obredov in sodelovali pri petju pesmi.

- Obredi so odnos, z Bogom in znotraj skupnosti, ki zahteva prepletanje besed, molka, simbolov, gest in petja. Kakovost in intenzivnost odnosov morata najti ustrezne izraze, ki jih moramo vedno preveriti. Didaskalije so lahko koristne, vendar z njimi ne pretiravajte. Naj se homilije in kateheze uporabijo za prepletanje / osvetlitev simbolov in obredov z življenjem ljudi.

- Glede homilije se sklicujemo na to, kar je papež Frančišek zapisal v Evangelii gaudium (133-159). Priporočamo duhovno in teološko pripravo, razumljiv jezik, posredovanje med evangelijem in življenjem ter strnjeno. Naj bodo to besede, ob katerih naj srca zažarijo.

- Naj bo molitev vernikov kar se da njihova. Začnimo s tem, da se vsaj ob nekaterih priložnostih (svečanostih, prvem obhajilu, birmi ... in potem vse nedelje) ne poslužemo že natisnjenih obrazcev, ampak vključimo vernike v njihovo snovanje, pripravo in branje. Seveda v skladu z liturgičnimi smernicami, da bodo primerne praznovanju in v raznolikosti, ki jo predlagajo že določeni obrazci.

- Petje in glasba sta namenjena hvaljenju Boga in torej molitvi. Ne za nesporazume in ne za protagonizme. Da bi se izognili ekstremizmu, je potrebno veliko p' reudsarnosti in ravnovesja. Vključiti je treba celotno občestvo: naj bo odpev pri psalmu preprost, da ga bodo lahko vsi zapeli. Alelujo in Svet naj pojejo vsi zbrani, kolikor je le mogoče. Sodelovanje ljudstva ne pomeni, da morajo vsi vedno vse peti, vendar tudi ne more biti tako, da vse poje zbor, občestvo pa samo posluša. In to morda v jeziku, ki ga ne razume. V tem primeru pripravite vsaj listič s pesmimi v izvirnem jeziku s prevodom. Petje in glasba sta sestavni del praznovanja in ne pa

praznovanje kot privesek glasbe in petja. Pesmi in glasba naj bodo premišljeno izbrani glede na zbrano občestvo.

Morda bo kdo pomislil: "Toda to so le majhne stvari, ki jih v naši skupnosti že počnemo". Drugi pa bodo razmišljali: "V naši skupnosti nam ne uspeva, malo nas je in smo zelo utrujeni ...". Prvim bi preprosto rekel: "Dobro delo. Še naprej vedno bolje doživljajte svoja praznovanja! Drugim pa: "Začnite s stvarmi, ki se vam zdijo najbolj izvedljive. Pomembno je začeti skupaj z željo, da bi k boljši pripravi praznovanj pritegnili še koga drugega".

11. Evharistija, kot spomin na Veliko noč in kot Božji dar, oblikuje Cerkev kot občestvo, ki prisluhne Očetu in se mu zahvaljuje, je povezana z nedeljo, in torej s krščanskim občutkom praznovanja in skupnosti. Zdi se, da v našem času ni več čutiti nedelje kot praznovanje, ki ga doživljamo v družini in skupnosti. Nedelja je postala dan nakupovanja, nakupovalnih središč, potrošniških izkušenj, ki nam jih ponuja tržna miselnost.

Poklicani smo, da izberemo alternativne možnosti, s pomočjo katerih bomo lahko preživljali čas in delili izkušnje ne toliko v zvezi z divjim potrošništvom, ampak z osvežitvijo in počitkom, da bi tako okrepili medosebne odnose; le tako bi se osvobodili obveznosti, ki nas obremenjujejo s tem, da smo koristni, dejavni in učinkoviti.

Nedelja nam daje priložnost, da prisluhnemo Bogu in praznujemo njegovo ljubezen, priložnost za zastonske odnose, za prijateljstvo in bratstvo, za dobrodelnost in nesebično služenje.

V naših skupnostih si vzemimo čas in prostor za medsebojno srečevanje in deljenje. Cerkev naj postane 'družina družin', to je skupnost, ki zmore združevati družine, ki gradi odnose med družinami, ki iz družinskega življenja zajema različne možnosti in vrednote.

V župniji bi se lahko znašli pred zanimivo nalogo in se vprašali: katere so vrednote in načini, ki jih naše družine lahko posredujejo Cerkvi? Na kakšen način lahko naše družine pozitivno vplivajo na Cerkev? Zaupajmo to nalogo družinskim skupinam, skupinam staršev.

12. Ob evharistiji ostanimo poglobljeni v adoraciji. To je skrivnost, ki nas vodi v občuteno tišino. Razmišljajmo o skrivnostni ljubezni Sina, ki se zahvaljuje Očetu in se daruje za nas ter nas ljubi do zadnjega diha, do skrajne podaritve samega sebe: "Nihče nima večje ljubezni kot tisti, ki daruje svoje življenje za svoje prijatelje".

Občudovati evharistijo pomeni zaustaviti se v oazi hvaležnosti. Skupaj z Jezusom se zahvaljujemo Očetu in iz tega češčenja odhajamo prenovljeni, kot da bi nam bila dodeljena neka naloga, neko poslanstvo. "Niste vi izbrali mene, ampak sem jaz izbral vas, da bi šli in obrodili sad".

V pripravi na jubilejno leto 2025 smo povabljeni, da okrepimo svoje molitveno življenje in po tradiciji je med prvimi oblikami prav evharistična adoracija.

Presenečen nad številnimi lepotami, ki sem jih zasledil v Trstu, so tudi kapele za češčenje. Naj dodam še evharistično adoracijo, ki se zvesto opravlja v različnih župnijah.

Bodimo na razpolago za sodelovanje, da bo naše evharistično praznovanje veselo srečanje z živim Gospodom, ki nas nagovarja in poživlja. Tako bomo vsem pomagali, da bodo to doživeli kot srečanje z žrtvovano ljubeznijo, ki je Kristus, ki se daruje za naše odrešenje in nas po Duhu spremlja pri našem pričevanju v svetu.

Spodbujam vas, da se v različnih kapelah in cerkvah pripravite na izmene pri adoracijah, ki bi vzbudile željo po čudoviti tišini, vztrajnem poslušanju, češčenju in zahvaljevanju, kar je značilno za krščansko življenje.

3. Sinodalnost in soodgovornost

13. Sinodalna pot se nadaljuje. Vključeni smo v preizkušnjo italijanske Cerkve, ki od nas želi, da si prevzamemo obveznosti na nekaterih specifičnih področjih. Sicer že sedanje posvetovanje, da bi razbrali ureditev naše kurije in morebitne spremembe, kaže na soodgovornost, na katero se moramo privaditi. Še vedno se moramo učiti, včasih tudi izboljšati, ker smo morda z dejanji v nasprotju z besedami, ki jih razlašamo, ne da bi se tega zavedali. To je tudi namen: *ne moremo govoriti o sinodi, ne da bi poskušali izboljšati način razločevanja, na osnovi katerega zorimo pri izbirah in odločitvah.*

“Po prvih dveh letih poslušanja pripovedi, ko je po vsej Italiji sodelovalo več sto tisoč vernikov, se bo pot zdaj morala nadaljevati s fazo duhovnega branja nastalih pripovedi, nato pa bo dosegla vrhunec v preroški fazi (2024-2025). S tega vidika bo čas razločevanja pomagal ugotoviti, katero cerkveno dinamiko je potrebno spremeniti za spodbujanje poslanstva, in se posluževati nekaterih bolj učinkovitih in primernih sistemov za oznanjevanje evangelija.” (Stalni svet Italijanske škofovske konference, 8. julij 2023)

Velika referenčna točka za to poglobljeno fazo, katere cilj je cerkveno razločevanje, je *zgodba iz Emavs* (Lk 24,13-35). Tu smo poklicani, da spoznamo način, kako Jezus sprašuje popotnika, ja spremlja in jima vžge srce. Vse to se dogaja na poti:

“Srca ne ogreje le osebna očarljivost pridigarja, niti ne samo lepota dokazov - sicer dva vidika, ki sta vseeno pomembna - ampak predvsem dejstvo, da Jezus pridiga 'med potjo' in se z njima podaja na pot. Čutila sta, da beseda ni bila izrečena s prižnice, ampak kot beseda na poti, ko hodijo skupaj. Beseda, ki ogreje, tudi ko pridigar miruje na prižnici - kot pri Evharističnem slavju -, je

beseda na poti, ki se rodi na skupnem potovanju. Tu je še en kriterij: skupnost razločuje s potujočo držo; ne obtiči 'na cilju' in ne sodi, kdo je na poti in kdo ne, niti ne obstoji 'na začetku poti' in ne dopušča, da gre vsak, kamor hoče, ampak ceni naporne poti vseh, zlasti tistih, ki se trudijo, in jih vodi h Gospodu in njegovi Besedi." (Smernice za poglobljeno fazo sinodalnega potovanja Cerkev v Italiji, str. 7)

Imamo smernice, ki nas ponovno vabijo k molitvenemu in gostoljubnemu razpoloženju na poti k solidarnosti, k lomljenju in delitvi kruha, k ponovnemu misijonskemu poslanstvu, k povezovanju s Tradicijo in živim Učiteljem. Pomagali si bomo med seboj in kmalu nam bo italijanska Cerkev posredovala nekaj obrazcev, ki nam bodo v pomoč pri naših razmišljanjih in razločevanju.

Pomembno bo, da sledimo Jezusovemu načinu srečanja s svetom, ki naj bi postal prejemnik milosti in evangelija.

14. Naloga poglobljene faze je opredeliti možne izbire, pripraviti predloge za preroško fazo, razumeti, kako prihaja do soglasja vernikov, ki naj bi podprlo izbire Pastirjev in naj bi se ne osredotočalo na to, "kaj mora svet spremeniti, da bi se približal Cerkvi", ampak na to, "kaj mora Cerkev spremeniti, da bi bila naklonjena srečanju evangelija s svetom". Raje kot da bi sodili, kaj morajo storiti drugi, je v tej novi fazi potrebno razmišljati o tem, kako se lahko Jezusovi učenci spreobrnejo, da bi bili bolj "sinodalni", to je, da bi "hodili" z Gospodom ter z vsemi brati in sestrami: goreči za medsebojno ljubezen (prim. Jn 13,35) in za pričevanje o Kristusu v svetu (prim. Apd 1,8). Razločevanje bo torej "operativno" oziroma usmerjeno v osebno in skupnostno spreobrnjenje Jezusovih učencev, torej nas vseh. Ključna točka tega razločevanja je ta, da sledimo Učiteljevemu slogu: njegovemu načinu srečevanja z ljudmi, potovanju z njimi, spremljanju in skrbi zanje - z eno besedo, "ustvarjanju sinode" - to je vodilno merilo vsakega pastoralnega delovanja (prav tam, str. 11).

Škofje nam nakažejo cilj, namen naše sinodalne poti:

"Želja sinodalne poti je, da bi Cerkev ohranila lastnosti doma, ki je odprt in dostopen, gostoljuben in prijazen, to je družina, ki posluša, ker se v njej ljudje med seboj poslušajo. Nismo zmožni prisluhniti svetu, če nismo zmožni prisluhniti drug drugemu.

V luči tega spreobrnjenja je vsestransko poslušanje Cerkev razkrilo težave in predlagalo rešitve. Vse je bilo razporejeno v pet makrotematskih sklopov, znotraj katerih so bile opredeljene nekatere podzvrsti. Te makroteeme, predložene v obravnavo 77. Generalni skupščini Italijanske škofovske konference (22.-25. maj 2023) in Skupščini škofijskih referentov (25.-26. maj 2023), so naslednje: 1) poslanstvo v vlogi bližine; 2) jezik in komunikacija; 3) formacija na področju vere in življenja; 4) redna sinodalnost in soodgovornost; 5) sprememba ustanov" (str. 12).

Poslanstvo v vlogi bližine (skupne hoje, pristnega osebnega odnosa) resnično vključuje vse ljudi: pomislimo na laike na poklicnem, civilnem in družbenem področju življenja. Ključnega pomena je sposobnost biti "zraven" tudi tistim ljudem, ki živijo "na pragu" življenja: "Obsojanje razžalosti mnoge vernike in odtuji tiste, ki so prepričani, da to niso ali pa iščejo razloge, da bi to bili" (str. 13).

15. Na tem mestu ne bom povzemal tega, kar nam je bilo že posredovano, pač pa bom samo še enkrat omenil, da bomo imeli v rokah nekaj delovnih listov, ki nam bodo pomagali opraviti to sinodalno pot. Pomagali nam bodo v slogu "duhovnih pogovorov" in "betanijskih delavnic", ki smo jih preizkusili v zadnjih letih.

Naša Cerkev v Trstu se je osredotočila na tri "betanijske delavnice" (Cesta in vas; Gostoljubje in dom; Diakonija in duhovna vzgoja) in dodala še tiste, ki so značilne za naše mesto: ekumenski/medverski dialog ter odnos med vero in znanostjo (letos bo tudi stota obletnica naše univerze). Pri teh temah bomo še vedno pozvani, da delamo in dajemo svoj družbeni doprinos, pri čemer bomo razširili svoj pogled tudi na nekatere poti, ki so mi bile predlagane na različnih srečanjih in posvetih, ki so potekali v teh prvih mesecih.

Kdor stoji ob oknu, kdor vse to gleda z nezaupanjem in ne sprejme izziva, se odpoveduje svoji soodgovornosti v Cerkvi. Naj se torej vzdrži izrekanja sodb prek družbenih omrežij kot bi bil kak 'lev s tipkovnice', ki se zgraža in razglablja, a nima poguma za potrpežljive osebne odnose, ki naj bi jih gradili v Jezusovem slogu.

Ponovno bomo uvedli sinodalne delavnice. To bomo storili tudi tako, da bomo zbrali nekaj prošenj, ki sem jih prejel v teh mesecih poslušanja, srečevanja in dialoga. Vsebin bi bilo veliko. Nekaterih se bomo lotili z željo, da bi jih delili, da bi skupaj iskali možnost, kako biti misijonska Cerkev, ki zna oznanjati Kristusov evangelij v današnjem svetu.

Prva sinodalnost so naši posvetovalni organi (sveti za pastoralne in ekonomske zadeve, konzulte in komisije), ki jih je treba vedno znova spodbujati: četudi so nepopolni, morajo biti pravi kraji soočanja in delitve, tako kraji tega, kar Bog dela, kot tega, kar smo poklicani razbrati, da bi navdušeno pričevali o njegovem božanskem usmiljenju.

4. Socialni teden katoličanov v Italiji

16. Socialni teden katoličanov v Italiji bo potekal od 3. do 7. julija 2024 v Trstu. Osrednja tema bo: "V središču demokracije. Sodelovanje med zgodovino in prihodnostjo". Želja je, da bi bilo to leto preizkusno leto sodelovanja, povezovanja v soustvarjanju in utrjevanja v soodgovornosti.

In to v Trstu. Ker je Trst most proti vzhodu in proti severni Evropi. Ker je Trst meja za srečevanje narodov in verstev. Ker je Trst predmestje, ki številnim beguncem odpira

upanje v prihodnost. Ker je Trst mesto znanosti, in torej povezovalni prostor za nov humanizem, katerega temelj je za nas evangelij. Ker ima Trst zgodovino ran, ki lahko postanejo delavnice miru in pravičnosti. Ker je Trst lepo mesto.

“Socialni teden želi biti stičišče različnih ljudi in projektov, kraj, kjer si lahko skupaj delimo sedanost in zamišljamo prihodnost ter iščemo vedno nove poti za ustvarjanje skupnega dobrega.

Da bi segli ‘v srce demokracije’, bomo vzpostavili različne in odprte poti za povezovanje zgodb in skupnosti, ustvarjalne delavnice za preizkušanje inovativnih in privlačnih metodologij. Skupaj bomo iskali oblike poslušanja in načrtovanja, ki izhajajo iz krajevnih skupnosti in se ponovno vračajo na teritorij. Poklicani bomo, da spodbudimo vse svoje čute: sluh, da prisluhnemo prizadevanju skupnosti, vid, da opazujemo ustvarjalno energijo, dotik, da se dotaknemo revščine in jo tudi delimo, okus, da postanemo skupnost, vonj, da živimo v sožitju z naravo” (Pripravljalni dokument, str. 10-11).

Med tednom bo poleg konference z delegati, predstavniki vseh italijanskih škofij in različnih laičnih skupnosti (pričakuje se več kot 1600 delegatov), potekala tudi oživitev trgov, v katero bomo vsi vključeni: na voljo bodo priložnosti za srečanja, poglobitve in predstavitve dobrih praks iz različnih krajev Italije.

Organizirane bodo “delavnice sodelovanja”, ki bodo obogatile delo v tem tednu:

“Zamišljamo si jih kot kraj soočanja, dialoga in oblikovanja skupnih pogledov. Če se nam zdi udeležba življenjske važnosti, ki lahko oživi našo demokracijo, se ne bomo mogli zadovoljiti le z možnostjo razmisleka in domneve: v resnici gre za to, da ustvarimo dejanske priložnosti za udeležbo, kjer bomo lahko spregovorili, predlagali, poslušali, delili, si zamišljali. Poskusili se bomo soočati s pomembnimi družbenimi vprašanji, kot so moč, izobraževanje, politična razsežnost dobrodelnosti, odgovornost za oskrbo krajev in okolja, politična zavest” (Pripravljalni dokument, str. 27).

17. V pripravljalnem dokumentu je predstavljen tudi predlog za pristop k socialnemu tednu katoličanov, na katerega vabim župnije, in še posebej različne laične skupnosti, z željo da ga ovrednotijo. Vsaka na svoj način, vendar tudi s pogumom, tako da načrtujejo temeljito pripravo na socialni teden katoličanov.

V okviru škofije bomo ponudili:

- Krajši niz poglobljenih srečanj, namenjenih celotni krščanski skupnosti.
- Nekaj posameznih srečanj, namenjenih kristjanom, ki so vključeni v politiko, upravo, različne oblike družbenega in gospodarskega sveta.
- Na vsaki sinodalni delavnici se bomo za določen trenutek zaustavili, da bi preverili, kolikšna je bila naša udeležba in soodgovornost.

- Potrebovali bomo veliko prostovoljcev, ki bodo sodelovali pri uresničevanju socialnega tedna katoličanov. Že zdaj se zahvaljujemo tistim, ki bodo na razpolago.

Prihodnje leto bomo poleg Sinode vključeni tudi v priprave na socialni teden katoličanov. Če bodo vse župnije in različne škofijske stvarnosti lahko združile različna področja sinodalnega poteka s pripravo na socialni teden katoličanov, vabim še posebej laična združenja, da se poslužijo pripravljalnega dokumenta na svoji specifični poti.

Vsem bo na voljo krajši niz predavanj, medtem ko bomo za kristjane, ki se udeležujejo v politiki in družbenem delu, pripravili nekaj srečanj, namenjenih prav njim.

Potrebujemo prostovoljce, ki bodo sodelovali pri socialnem tednu katoličanov.

5. Vaje bratstva v sinodalnem slogu

18. Sinodalna pot in priprava na socialni teden katoličanov julija 2024 nam bosta nudili veliko iztočnic za pregled in prenovo. Medtem pa razmišljam o tistih smernicah, ki so mi bile nakazane, o nekaterih bratskih srečanjih, na katere vabim vse, da bi se odzvali z velikodušnostjo in dejavnostjo v sinodalnem duhu, v duhu poslanstva bližine. To je le nekaj izrednih primerov, ki sem jih zaznal v naših skupnostih ali ki so mi bili v teh mesecih nakazani na številnih srečanjih. Pa tudi v pismih, ki sem jih prejel od mnogih duhovnikov in laikov, da bi poskušal razumeti, kako naj bi zasnoval to pastoralno leto. Razmišljanja, ki so postavljena v to zgodovinsko obdobje.

Lahko bi bile to sinodalne delavnice, na katerih se soočamo z vprašanji, ki se mi zdijo za našo Tržaško Cerkev še posebej živa, aktualna, in nas kot skupnost postavljajo pred določena vprašanja.

V oktobru bomo določili, katere sinodalne delavnice bomo vzpostavili z namenom medsebojnega poslušanja, skupnostnega razločevanja in projektov, ki jih bomo začeli. Prav tako bomo ponovno obudili pastoralne komisije in jih razširili, vendar ob zavedanju, da vsega ni mogoče takoj začeti.

5.1. Adolescenti in mladi

19. Svetovnega dneva mladih v Lizboni se je udeležilo lepo število naših mladih. Vendar pa se zdi, kot da se je krog prenašanja vere zataknil. Celotna krščanska skupnost, vse družine si morajo v sinergiji zastaviti vprašanje, zakaj je krščanska vera za toliko najstnikov in mladih nekaj anahronističnega, nekaj, kar jih ne zanima.

Sveti Pavel je zelo trpel, ker njegovo ljudstvo ni prepoznalo Kristusa (Rim 9,1-5): ali tudi mi čutimo nujnost, da ponovno premislimo, kako posredujemo vero, kako pričujemo, da smo v Jezusu našli dragocen zaklad (Mt 13,44-52), ki nas tako radostno spodbuja, da se odpovemo vsemu, da bi ga sprejeli in varovali?

Kot Cerkev moramo vlagati v posredovanje vere, v vzgojne procese, v pomoč vsakemu otroku, najstniku in mladostniku, da si zastavi bistveno življenjsko vprašanje: "Kdo sem jaz za Jezusa?" in nato še enkrat: "Kdo je Jezus zame?". In še enkrat: "Kaj naj storim s svojim življenjem?". Treba je spodbujati ne le posredovanje pojmov in obredov, temveč predvsem osebno srečanje z Gospodom: in Cerkev je v službi takega srečanja. Cerkvene poti naj bi bile izraz tega, da nismo sami in zapuščeni pri našem iskanju ob soočanju s temi temeljnimi vprašanji.

V zadnjih mesecih sem med poslušanjem naletel na prošnjo, da bi sodelovali, da bi preizkusili nove načine in strategije, da bi dali najstnikom in mladim možnost, da postanejo protagonisti Cerkve in svoje vere. Zato morata mladinska pastorala in pastorala za poklice potekati vedno druga ob drugi. Zato moramo vlagati v šolsko in univerzitetno pastoralo. Zato je potrebno podpirati družine (starše, pa tudi stare starše, brate in sestre ...) pri njihovi posebni vzgojni odgovornosti tudi glede vere. Zato se krščanska iniciacija odpira pobirmanskim pobudam, ki jih je treba še dodatno okrepiti.

20. Imamo srečo, da lahko našim mladostnikom in mladim omogočimo različne poti, ki jih z navdušenjem in zavzetostjo predlagajo župnije, združenja, gibanja in skupnosti (od Katoliške akcije do neokatehumenov, od skavtov do skupnosti sv. Egidija, od organizacije Comunion e Liberazione do vseh drugih skupnostnih oblik v naši Cerkvi). Vse spodbujam, naj nadaljujejo s temi vzgojnimi dejavnostmi: lepo bi bilo, če bi kljub razlikam našli nekaj možnosti za občestvo in bi tako vsi postali protagonisti iste Cerkve. Nekaj poskusov je že bilo: bedenje za poklice in binško bedenje, spokorno bogoslužje za udeležence na Svetovnem dnevu mladih na Vejni ter maša v Lizboni in nato ponovno na Vejni. Tudi prostovoljno sodelovanje na Socialnem tednu katoličanov lahko predstavlja druge priložnosti za srečevanje in udejstvovanje.

Mislím pa tudi na mladostnike in mlade, ki prihajajo iz ranljivih družin, ki pripadajo šibkejšemu okolju, ki se znajdejo v družbi brez vzgojnih smernic in vrednot. Ali pa se, nasprotno, zapirajo vase, polni tesnobe in strahu. Lahko pa postanejo tudi ujetniki tržišča, ki jih izkorišča za ustvarjanje dobička, ki jih zavaja z minljivimi in zavidljivimi izzivi: obstajaš in si nekaj vreden, samo če imaš ta izdelek, samo če imaš veliko ogledov, samo če ti drugi zavidajo. Ta tekmovalnost pa povzroča nenehno frustracijo in izraža človekovo šibkost. Prav tako predstavlja nujnost tudi pomanjkanje pri vzgoji.

Postopoma bomo vzpostavili povezave med različnimi "pastoralami". Ostalo bo še veliko predlogov, vendar v okviru medsebojnega spoštovanja in vzajemne pomoči. Pa tudi nekaj simboličnih trenutkov, ki bodo omogočali opazovanje občestva in

pripadnosti enemu samemu Božjemu ljudstvu.

In ne smemo prezreti najstnikov in mladih, ki se borijo, so ranljivi, prosijo za pozornost in nove priložnosti. Kakšen je Gospodov pogled na te mlade?

5.2. Prijatelji in bratje: prostovoljno delo, ki ga je treba znova zagnati povsod

21. Tako je zapisano v nacionalnem statističnem poročilu mreže Caritas za leto 2023:

Po podatkih ISTAT-a predstavlja revščina v Italiji strukturni pojav, saj prizadene skoraj vsakega desetega prebivalca, 9,4 % prebivalstva pa živi v popolni revščini. Če upoštevamo, da je pred petnajstimi leti ta pojav ogrožal le 3 % prebivalstva, lahko razumemo, kako ogrožujoče so bile za Italijo hude globalne krize od leta 2008, od propada banke Lehman Brothers, krize državnega zadolževanja, do pandemije Covida-19, ki jim moramo zdaj dodati še posledice vojne v Ukrajini, in ki močno vplivajo na rast, inflacijo in trgovino. V absolutnih številkah živi v popolni revščini 5 milijonov 571 tisoč ljudi, še pred tremi desetletji jih je bilo 1,8 milijona.

Statistični podatki so neusmiljeni. Revnih je vedno več, število prostovoljcev pa se dramatično zmanjšuje. Ocenjuje se, da je v zadnjih letih število prostovoljcev izrazito upadlo: leta 2021 jih je bilo 900.000 manj kot leta 2015, ko jih je bilo 5,5 milijona. Seveda je Covid nalagal zaporo in izolacijo, ki je potem imela povratne učinke tudi po koncu pandemije, vendar krčenje števila prostovoljcev traja že več let in gre z roko v roki z upadom udejstvovanja v družbenem in političnem življenju, samo pomislite na padec udeležbe na zadnjih volitvah.

Smo v času kulture individualnega blagostanja, v katerem je novi kategorični imperativ "počutiti se dobro" in ne "delati dobro". Nočem zoperstaviti drugega proti drugemu, prav nasprotno: dobro počutje se krepi s soudeležbo pri oskrbovanju krhkih in revnih ali z večjo soodgovornostjo za našo bolno zemljo. V Italiji cvetijo "Wellness centri", primanjkuje pa časa za prostovoljno delo.

Mladi (brez posploševanja, saj obstajajo tudi pozitivni primeri, ki bi jih bilo treba večkrat navajati) težko najdejo čas in motivacijo, da bi se redno posvečali prostovoljstvu. Bili smo priča njihovim velikodušnostim pri pomoči poplavljeni Emiliji Romaniji, vendar pa imajo pogosto življenje že zapolnjeno s študijem, športom, družabnimi zabavami, ki jih je potrošniški trg pobožanstvil. Pravzaprav "nimamo časa" za opravljanje prostovoljnega dela, v smislu, da moramo početi pomembnejše in nujnejše stvari: vključno z aperitivi in vsem drugim, kar si je izmislila industrija zabave in preživljanja prostega časa. Ne gre za to, da bi ustvarjali sterilna nasprotja, temveč za to, da se vzgajamo, da ponovno odkrijemo motivacijo za bratstvo, ki ga je

treba gojiti, prostovoljstvo, ki nas izpostavlja zastonjskosti za skupno dobro, za krhke ljudi.

Zastonjskost je vrednota, ki jo je treba podkrepiti. Država in njene službe ne morejo zagotoviti vsega. Pravičnost zahteva, da država in različne javne službe posredujejo, da se odzovejo na nujne potrebe (šole, starejši, bolni, invalidi, otroci itd.). Vendar obstajajo vedno tudi potreba po odnosih, ki jih institucije ne morejo zapolniti, čeprav s spodbujanjem poštene ekonomije vsekakor lahko popravimo velika izkrivljanja in napake, zaradi katerih so revni vedno bolj revni.

Obstaja improvizirano prostovoljstvo, ki izvira iz spoznanja, da je človek sposoben postati bližnji tistim, ki potrebujejo pomoč (in morda je to starejša oseba, ki živi v njegovem bloku), in tudi organizirano prostovoljstvo, ki postane šola strokovnega sodelovanja pri odzivanju na potrebe številnih ljudi.

Individualizem in umik v zgolj individualno dobro počutje spodkopavata vse vrste prostovoljstva. Pogosto nismo sposobni majhne zastonjskosti: nismo je sposobni, nimamo časa, nimamo motivacije, da bi spremenili svoj način organiziranja časa (in je postaviti med naše prioritete).

22. V Svetem pismu beremo: "Več veselja je v dajanju kot v prejemanju" (Apd 20,35). Vse spodbujam, naj ponovno premislijo o svojih prioritetah in izkusijo prostovoljstvo v najrazličnejših oblikah, v tistih, za katere menijo, da so najbolj primerne njihovemu življenjskemu obdobju in njihovim sposobnostim. Spodbujajmo drug drugega. Naučimo se povedati, kaj nas nagovarja, da naredimo nekaj za druge. Naučimo se pritegniti k sodelovanju tudi druge ljudi. Če nas ne veseli "sodelovanje", "prispevanje", "dajanje"; če v našem življenju ni neke želje po zastonjskosti, ki jo trdno varujemo pred tesnobo, da bi bili vedno bolj uspešni in učinkoviti (pri delu, pa tudi pri uživanju zabave), bodo naši dnevi postali veliko bolj osiromašeni zaradi pomanjkanja človeških vrednot. Obsojeni bomo na nenehni boj za uspešnost in uspeh, ki bo prekašal druge, vedno bomo izpadli kot nasprotniki, v tekmovalnosti, ki zreducira življenje na nenehni boj z drugimi.

Prostovoljstvo omogoča izkušnjo pripadnosti (tako kot glasba, šport, zabava, delo ...), vendar z občutkom pripadnosti gibanju, ki stremi po iskanju smisla, smisel, ki daje občutek, da je treba skrbeti in živeti v nepopolnem svetu, v katerem je toliko trpljenja. Zavrača naj se beg v individualizem, boj proti razpadu, izstopa naj odločitev za sodelovanje s samim seboj in z nečim, kar ti nihče ne bo vrnil: s svojim časom, ki ga zastonj daruješ za druge.

Tudi v naših župnijah moramo ponovno obuditi pomen razdajanja časa za skupnost in njene dejavnosti, zlasti za otroke in mlade, in skupaj z drugimi skrbeti za pomoč šibkim in ranljivim. Prav tako moramo mladim nakazati poti, ki vključujejo izkušnje dobrodelnosti in bližine s prizadetimi in trpečimi ljudmi.

Vsi smo bratje, otroci istega Očeta. V Jezusovi šoli se lahko z Njim kot Učiteljem naučimo živeti kot bratje. Neprestano se sprašujemo, ali hodimo kot bratje ali se prilagajamo smernicam individualizma. To nas vodi k temu, da se sprašujemo: ali sem lahko na voljo, da posvetim nekaj časa v župniji, v kakšni skupini/društvu prostovoljcev, v korist kaki osebi v stiski, ki potrebuje pomoč?

5.3. Vse družine, tudi ranjene

23. "Velikokrat smo v našem delovanju zavzeli obrambno držo. Trošili smo pastoralno energijo, tako da smo množili napade na pokvarjeni svet, manjkala pa nam je dinamična sposobnost, da bi pokazali poti do sreče. Mnogi nimajo občutka, da je bilo sporočilo Cerkev o zakonu in družini jasen odsev Jezusovega nauka in delovanja. Jezus je sicer predložil zahteven ideal, a ni nikoli izgubil sočutne bližine do šibkih, kot sta bila Samarijanka ali prešuštnica" (AL 38).

Te besede iz *Amoris Laetitia* nas vodijo k iskanju načinov in jezikov, ki bi družinam nakazali "poti do sreče" in ne zgolj predpisov, ki bi jim bilo potrebno slediti.

Pričevanje družin, ki se trudijo živeti po evangeliju, je prvi način evangelizacije, ki smo ga kot Cerkev poklicani ponuditi svetu. Jezusovo prvo znamenje, kjer ga Marija "prisili", da začne poslanstvo odrešenja, je na poročnem slavlju (v Kani Galilejski, prim. Jn 21-11). Človeško pojmovanje ljubezni tvega, da bodo v kratkem prikrajšani za veselo razpoloženje na prazniku: "nimajo več vina". In zdaj se celo zdi, da je verski obred (prazni vrči za judovske očiščevalne obrede) povsem izgubil svojo vlogo in ostaja le še zbledel in neprijeten spomin. Od nas je odvisno, ali bomo doživeli srečanje s Kristusom kot spodbudno moč, ki je zmožna preobraziti celo človeško ljubezen in ji z začudenjem vrniti živost praznika. Presenečenje nad družinami, ki niso popolne, vendar v njih živijo ljubezen, odpuščanje, spoštovanje, medsebojno zaupanje ... ker so zgrajene na Božji ljubezni, na Kristusovem evangeliju, ki se na neki način kaže v trdnih družinskih odnosih številnih naših družin.

"Zakon je dragoceno znamenje, kajti "ko moški in ženska obhajata zakrament zakonske zveze, se v njiju tako rekoč 'zrcali' Bog ter vtisne vanju svoje lastne poteze in neizbrisen značaj svoje ljubezni. Zakon je podoba Božje ljubezni do nas. Kajti tudi Bog je občestvo: tri osebe, Oče, Sin in Sveti Duh, ki živijo od vekomaj in na veke v popolni enosti. In prav to je skrivnost Zakona: Bog naredi iz dveh zakoncev eno samo bivanje." [Katekizem (2. april 2014)]. To ima zelo konkretne in vsakdanje posledice, kajti "po Zakramentu je zakoncema podeljeno resnično poslanstvo, da bi mogla - izhajajoč iz preprostih vsakdanjih stvari - narediti vidno ljubezen, s katero Kristus ljubi svojo Cerkev, za katero še vedno daje svoje življenje" (AL 121).

24. Poklicani smo, da skrbimo za vse družine in jim pomagamo utrditi njihovo medsebojno vez, jo prenoviti v tisti ustvarjalni zvestobi, na podlagi katere je možno graditi prihodnost, v kateri je vedno prostor za rast, kjer je dana možnost prenavljanja, ne pa pravno in nenehno ponavljajoče se zapiranje.

Ponovno obudimo družinske skupine, pomagajmo mladim, da se dobro pripravijo na zakon, pomagajmo jim, da bodo bolje razumeli zakrament v zvezi s skupnim življenjem, poskušajmo pričevati o tem, kako lahko živa vera z molitvijo, vera, ki vedno znova spodbuja željo po resnični in konkretni ljubezni, pomaga v različnih obdobjih zakonskega in družinskega življenja. Ne gre za to, da bi bili popolni zakonci in družine, temveč gre za pričevanje, da se zavedamo, da je Gospod z nami in da ostajamo učenci v njegovi šoli. Tudi zato, da se naučimo resnične ljubezni, ki vedno potrebuje primerno skrb in nenehno obnavljanje.

“Kljub temu ne smemo zamenjati različnih ravni: dvema omejenima človekoma ne smemo naložiti silnega bremena, da morata na popoln način posnemati zvezo, ki obstaja med Kristusom in njegovo Cerkvijo, saj zakon kot znamenje vključuje 'dinamičen proces od stopnje do stopnje, v skladu z napredujočim sprejemanjem Božjih darov' (FC 9)” (AL 122).

25. Pri tem se osredotočamo na družine, saj imamo tudi v krščanski skupnosti kar nekaj primerov bolečine: ljudje, ki so doživeli poraz, razpad odnosa, nezvestobo in pogosto tudi upanje za novo življenje v paru. Vsaka situacija je drugačna. Papež Frančišek nas poziva, naj ljudi ne uvrščamo v vnaprej določene okvire. Ne gre za to, da bi sestavili nov seznam primerov in vanj vključili ljudi z njihovimi ranami, ne da bi jim prisluhnili, ne da bi mogli izkusiti naše sprejemanje in hkrati besedo spodbude, da bi ponovno prisluhnili Jezusu.

V tem letu bomo začeli razmišljati, kako bi lahko postali Cerkev, ki zna prisluhniti trpljenju tolikih ranjenih parov, tolikih ljudi, ki doživljajo trpeče in razbite zakonske izkušnje. Poskušali se bomo vprašati, kako konkretno spregati različne glagole te družinske pastorale: sprejemati-spremljati-razlikovati-vključevati.

Ne da bi si dovolili popuščanje ali iskali bližnjice, bomo skušali oblikovati tako Cerkev, ki ne zapušča, temveč zmore ostati blizu tistim, ki so zvesti tudi po ločitvi, a tudi tistim, ki stopijo v novo zvezo. Imperativ je pomagati človeku, da si postavi vprašanje: “Kakšno dobro je mogoče sedaj, v tej fazi moje verske poti?”. Vprašanje, ki kaže na pot znotraj Cerkve, ki se nikoli ne konča, na dinamiko vere, ki vedno znova vodi k vprašanju o nadaljnjih korakih, ki jih je treba živeti v poslušanju živega Boga, ki vsakogar spodbuja.

Ne gre za normativno togost ljudi, ki ne znajo prisluhniti kriku bolečine tistih, ki jim je spodletelo v zakonu in se skušajo vprašati, kako naj zdaj živijo svojo vero; ne gre niti za dobrohotnost tistih, ki še vedno ne zmorejo prisluhniti bolečini in neuspehu ljudi v imenu nekega nepremišljenega in dvomljivega usmiljenja, ki se lahko spremeni v

masko, okuženo s površnostjo, saj ostane še vedno ujeto v pomanjkanje sprejemanja, poslušanja in razločevanja.

Če bo celotna krščanska skupnost soudeležena pri ponovni skrbi za pare in družine, če se bo celotna krščanska skupnost pripravila tudi na spremljanje, razločevanje in vključevanje ločenih oseb in tistih v novi zvezi, bomo morali ustanoviti delovno skupino, ki bipomagala pri spremljanju, razločevanju in vključevanju na podlagi tega, kar nam je nakazala Amoris Laetitia.

5.4. Osamljenost starejših, bolniki in duhovno življenje

26. Ko sem prišel v Trst, so mi vsi govorili o problematiki starejših, o osamljenosti, o domovih za ostarele. Vendar pa ne gre razmišljati o problemu, temveč o ljudeh, ki se znajdejo v obdobju starosti z vsemi neznankami in strahovi zaradi postopne izgube moči in samostojnosti.

Resnici na ljubo sem srečal tudi ljudi, združenja in gibanja, duhovnike, laike in redovnike, ki se z navdušenjem trudijo, da bi bili blizu ostarelim in bolnim. Zahvalimo se Gospodu za vse, kar so že storili Unitalsi, Prostovoljci za trpljenje, Skupnost svetega Egidija, toliko duhovnikov in diakonov, redovnic in redovnikov ter služabnikov Evharistije, toliko moških in žensk, ki si vsak dan prizadevajo nuditi družbo, poslušati, lajšati osamljenost, celiti rane, ki v starosti prinašajo žalost. Zahvalimo se Gospodu, vendar se tudi sami izpostavimo, saj resnično veliko starejših in bolnih ljudi potrebuje nekoga, ki je izraz Božje pozornosti, Gospodove nežnosti, njegove tolažilne navzočnosti.

Prva misel. Ostarele in obdobje starosti bolj kot problem moramo obravnavati kot vir. In to v več smereh. Prisilijo nas, da se soočimo z omejitvami, ki so del naše človeške narave. Spodbujajo nas, da upočasnimo divje in nečloveško hitenje mnogih naših dni. Pomagajo nam, da ne pozabimo, kako smo sami del verige generacij: iz njihovih izkušenj, celo napak, se moramo učiti in ceniti njihovo modrost. Prisilijo nas, da se vprašamo, ali je življenje vredno le, če je učinkovito, zdravo, mlado in lepo, ali pa smo resnično prepričani o neprecenljivi vrednosti življenja vsakega človeka, brez bližnjic in stereotipov.

Potem je tu vprašanje močno onesposobljene starosti: tako v smislu različnih bolezni, ki jih prinaša napredovanje starosti, kot nevropsihiatričnih motenj, ki so se povečale zaradi podaljšanja življenjske dobe: pomislimo na različne oblike senilne demence, depresije, Alzheimerjeve bolezni ... Pomislimo tudi na številne starejše in bolne ljudi, ki živijo v domovih za ostarele ali so zaprti v svojih stanovanjih, kjer zanje skrbijo negovalci in sorodniki.

Potem so tu še naši starejši sosedje ali člani našega družinskega kroga. Obstaja bližina, h kateri smo vsi poklicani. Lepo bi bilo, če bi se vrnilo k obiskovanju starejših

... če bi se vzpostavila nova oblika sosedskih odnosov, sorodstva, ki se utrjuje, ko postanemo ranljivi in krhki. Vsi poznamo kako starejšo osebo in ki ji lahko namenimo pozornost, nasmeh, željo, družbo. Upočasnimo korak in pomagajmo otrokom in mladim, da obišejo svoje babice in dedke ter prababice in pradedke. Pospremimo jih, da pozdravijo soseda, ki se je vrnil iz bolnišnice, ali jim zaželimo vse dobro za božič ali veliko noč. Vzemimo si čas za družinske običaje, v katerih se mirno in nenehno posvečamo tistim, ki trpijo, ostarelim, onemoglim. Spomnimo se Jezusovih besed: "Kadarkoli ste to storili najmanjšemu od mojih bratov, ste to storili meni".

27. Potem imamo društva in gibanja, ki se z vso vnemo posvečajo starejšim in bolnim ter jim nudijo brezplačno pomoč, jim delajo družbo in si vzamejo čas za medsebojno poslušanje. To spodbujam: in če opazimo nevarno osamljenost, si pomagajmo z iskanjem bližine, ki jo od nas zahteva evangelij. Jasno je, da lahko pogosto le v povezovanju ljudi, organizacij, javnih institucij zaznamo utrinek olajšanja v zapletenih razmerah, v katerih prepletanje bolezni, revščine in starosti vse otežuje. Ne bojmo se zduževanja in sodelovanja. Postanimo mostovi med različnimi stvarnostmi in si prizadevajmo za vse možnosti dobrega. Vendar zavedajmo se pomena duhovne oskrbe starejših in bolnih: v spomin se mi je vtisnilo, kar je papež Frančišek v *Evangelii Gaudium* napisal glede revnih in tukaj navajam v zvezi s starejšimi, ki so v domovih za ostarele ali zaprti v stanovanju v četrtem nadstropju brez dvigala ali preprosto ne morejo priti k maši, ki je prej niso nikoli opustili:

"Želim z bolečino ugotoviti, da je najhujše izključevanje zaradi katerega ubogi trpijo, pomanjkanje duhovne naklonjenosti. Velikanska večina ubogih je posebej odprta za vero. Potrebujejo Boga. Ne smemo opustiti tega, da bi jim podarili njegovo prijateljstvo, njegov blagoslov, njegovo besedo, obhajanje zakramentov in jim pokazali pot rasti in zorenja v veri. Prednostna odločitev za uboge se mora poglobljevati v izredni in zlasti verski pozornosti." (EG 200)

Tudi v župnijah je treba posvečati posebno skrb starejšim. Tako za spodbujanje različnih načinov združevanja, druženja in molitve, ko lahko še gredo iz hiše in se srečujejo z drugimi, kot tudi za duhovno oskrbo na domu. Naj bo poskrbljeno, da bodo izredni delivci obhajila spremljali duhovnike, diakone ter redovnike in redovnice pri njihovih obiskih starejših na domu.

In kot sorodniki, kot sosedje opozorimo župnijo na ljudi, ki bi jih bilo dobro obiskati, da bi jim prinesli besedo tolažbe in evharistijo.

Potem pa so tu še bolniki, kronično bolni, težko bolni: in včasih tudi mladi ljudje. To je še eno poglavje, ob katerem se bomo morali zaustaviti: smo za življenje, vendar moramo biti blizu ljudem z njihovimi strahovi in stiskami. Z njihovimi dramatičnimi vprašanji. Smo sposobni jim stati ob strani in dojeti, da tudi bolečina predstavlja možnost odpiranja odnosov? Smo sposobni upočasniti in deliti svoje korake z brati in sestrami, ki imajo tako diagnozo, ki napoveduje bližajočo se smrt?

Ne moremo se omejiti na obsodbo evtanazije ali razumeti, da pomoč pri samomoru pomeni tveganje terapevtske prekinitve, če si kot krščanska skupnost ne prizadevamo za bratsko, iskreno in zastonjsko bližino, ki postane naš poseben doprinos tistim, ki so na poti k polnosti življenja v Bogu. Naša vera in naše upanje nam omogočata pogumne odločitve. O vsem tem bomo morali odpreti omizja za razpravo, sinodalne procese, predvsem pa motivirati vsakega posameznega vernika, da bi v Bogu našel moč biti blizu tistim, ki trpijo.

Vsi poznamo starejše ljudi, ki potrebujejo nekaj naše pozornosti: sosede, sorodnike, znance. Upočasnimo svoje obveznosti. Odločimo se za spodbujanje odnosov, v katerih konkretno izkusimo, da Božja ljubezen poteka preko nas, ki se damo na razpolago.

V župnijah, v sinergiji različnih karizem in služb, izvajajmo duhovno oskrbo starejših in bolnih tudi z usposabljanjem drugih za izredne delilce evharistije.

5.5. Pogrebne svečanosti, pieteta do naših umrlih in bližina v žalovanju

28. To je tema, ki sem jo obravnaval v pismu pred praznikom Marijinega vnebovzetja. Povzemam njen večji del v zavesti, da bo v duhu sinode dobro, če bomo kot duhovniki, diakoni, redovniki in laiki v sodelovanju s pogrebnimi podjetji in ustanovami skušali obnoviti način, s katerim izražamo svojo vero v Vstajenje mrtvih in izkazujemo svojo bližino žalujočim.

Praznovanje Marijinega vnebovzetja, sredi poletja, nas spominja na veliko resnico krščanske vere: za vse nas obstaja cilj, ki nas vodi v polnost ljubezni, v Nebesa. To življenje, ki gre skozi ozko pot smrti, z občutkom notranjega nemira, ki ga smrt vedno prinaša, nas pripelje do popolne povezanosti z Božjim življenjem. Ustvarjeni smo za življenje in ne za smrt. Naše telo, torej mi sami, z našega vidika negotovosti mesa, nismo hrana za črve ali peščica pepela po upepelitvi. Zaželjeni smo v načrtu večne ljubezni, o kateri le še slutimo, ko čakamo, da se bomo z Bogom veselili iz obličja v obličje. Zato pri pogrebnem obredu s kadihom blagoslovimo telesa umrlih, ki so po njegovem neskončnem usmiljenju namenjena polnosti življenja v Bogu.

Če smo s krstom že vključeni v novo življenje (življenje iz Kristusa, s Kristusom, v Kristusu) in nam ni treba čakati na prihodnje čase, da bi živeli iz Božje ljubezni (ter v ljubezni do Boga in bližnjega), vemo, da smo v tem zgodovinskem času vedno na poti spreobrnjenja, v svetu, kjer skupaj rastejo dobra pšenica in plevel. Ob koncu te naše zemeljske poti (žal se pogosto izkaže, da je to le tekanje, polno skrbi, slabosti, tesnobe, vendar ne brez mnogih čudežev, ki jih Bog v vsakem primeru pripravlja za nas) izpovedujemo vero v večno življenje: popolno združenje z Bogom in drug z drugim. Težko namreč razmišljamo o tem, kajti mi doživljamo le to, kar je minljivo, prehodno, začasno.

Včasih živimo v lahkotnosti minljivih stvari (aperitiv, krasna obleka, sončenje v Barkovljah) in uživamo v bežnem trenutku, da ne bi z zaskrbljenostjo razmišljali o negotovosti življenja, da si ne bi zastavljali vprašanja o tem, kaj je za pragom smrti. Pa tudi o njeni nenadnosti, na primer, ko pride nepričakovano zaradi nesreče ali hude bolezni, ali celo, ko se zdi, da nikoli ne bo prišla, in uniči življenje, polno odprtih vprašanj. To so vprašanja, ki jih naša kultura - pogosto bolj agnostična kot ateistična - želi odstraniti. Če se med prijatelji le poskušamo dotakniti zapletenih argumentov o smislu življenja, pogosto tekmuje v odklanjanju le - teh z izgovorom, da to ne spada v kontekst, da je bolje uživati ob kozarcu prosekarja ali dobrega piva kot pa obremenjevati se s tako zahtevnimi vprašanji.

Sredi poletja praznujemo Marijino slavno vnebovzetje. Uživajmo tudi lahkotnost počitnic in brezskrbnost aperitivov, vendar zavedajmo se, da ima življenje svojo pot, in to so Nebesa, veselje, da se bodo vse želje po dobrem in ljubezni izpolnile. V Bogu, v njegovi ljubezni.

29. Ko sem prišel v Trst in prosil duhovnike in laike, naj mi pomagajo razumeti in spoznati evangelijske poti, ki jim je treba slediti, so me mnogi spomnili na sočutje do mrtvih in na (značilno tržaški, samo tržaški) način opravljanja pogrebov skoraj vedno na pokopališču. Ponavljala se je pripomba, da je čas omejen. Ni priložnosti, da bi se duhovnik srečal z družinskimi člani in z njimi žaloval. Zaradi logističnih težav so mnogi ljudje pogosto prepuščeni kramljanju in izključeni iz sodelovanja pri obredni liturgiji. Liturgijo ogroža tudi mrmranje, ki odmeva ob hrupu množice ljudi, kot vrvež, ki je v nasprotju z žalovanjem družin.

Vem, da se lotevam vprašanja, ki ima tudi pomembne ekonomske razsežnosti, vendar so mi mnogi predlagali, naj spodbujamo opravljanje pogrebnih slovesnosti v župnijskih cerkvah. Četudi nas je življenje včasih pripeljalo do tega, da smo se nekoliko oddaljili od verske navade in četudi so se naše vezi z župnijo zrahlijale ... ostajamo še vedno v bratski povezanosti: v tisti skupnosti, kjer smo odraščali, kjer smo prejeli zakramente, doživljali prijetne izkušnje prijateljstva in družine, kjer živimo in kjer je tisto sosodstvo, ki k sreči pogosto ni samo anonimno in oddaljeno. Sosodstvo, ki nam je pogostoma tudi zelo blizu in v tolažbo.

Zato spodbujam opravljanje pogrebov v župnijskih cerkvah, ker to pomeni, da se srečamo v okolju, ki nam je v pomoč, da se zberemo v spoštljivi tišini, v ponižni molitvi, v krogu ožjih družinskih in prijateljskih odnosov, ne pa v časovni omejenosti pokopališkega reda.

Tudi duhovniku, ki obhaja pogreb, je dana možnost za ustreznejšo besedo, da lahko prisluhne bolečini svojcev, njihovem vzdihu upanja, vznemirjenemu iskanju o vzroku smrti. Na bolj človeški in zato bolj krščanski način je možno izraziti slabosti in vrline, prekinjene sanje in pričakovanja, ki jih imamo do Boga in življenja.

Upam, da bo krščanska skupnost v času bolečine in žalovanja našla jezik bližine, solidarnosti, tolažbe in vere v Boga življenja, ki presega bolečino smrti.

Spodbujam vas, da če ni pogojev za opravljanje pogrebne svete maše, naj bo v cerkvi dovolj primernega časa za skupno obhajanje pogrebne evharistije. Božje usmiljenje vsekakor pride in ne čaka na naše molitve, ampak moramo mi priti skupaj in skupaj moliti ter zaupati Bogu svoje drage pokojne. Naj ne prihaja do tega, da bi si vzeli čas za iskanje prestižnih lokacij za skupno praznovanje ob zaključku šolanja, rojstnih dnevov ali dekliščin, in si ne bi vzeli dovolj časa in prostora, da bi v trenutku žalovanja doživeli medsebojno bližino.

Četudi so vprašanja včasih pretresljiva, četudi rane nenehno krvavijo in ne najdemo pravih besed, se lahko med seboj objamemo. Ostanemo drug ob drugem. In skrivnostno začutimo prisotnost Boga. In za kristjana evangelij še vedno ostaja dobra novica. Gospod je vstal in nam daje priložnost, da nas spremlja pri nadaljevanju naše poti. Z živim Kristusom, ki nam sledi korak za korakom.

Zavedam se, da se moramo zaustaviti pri mnogih vprašanjih: kako lahko usposobimo posameznike in krščanske skupnosti za medsebojno sprejemanje žalosti in žalovanja? Kako si lahko pastirji pomagajo, da bi postali posredniki tolažbe, da bi zmogli žalovanje spremeniti v priložnost za oznanjevanje velikonočne skrivnosti? Kako lahko izboljšamo obred na našem pokopališču, tako da izstopimo iz brezizhodne naglice in anonimnega obhajanja obreda, pri katerem duhovnik ne ve ničesar o družinah, ki so izgubile svojece? Kako lahko spodbudimo pogrebne obrede v župnijah?

Tudi glede na vse to bomo skušali pripraviti sinodalno delavnico, da bi skupaj delali in začeli pot prenove.

5.6. Zapor v središču mesta

30. Med enim svojih prvih obiskov v mestnih okrajih sem bil v zaporu, in sicer v zaporu "Ernesto Mari" na ulici Coroneo. Potem ko sta me v spremstvu kaplana sprejela direktor in komandant, sem vstopil v ta stari avstrijski objekt v središču mesta. Potem ko mi je vodstvo predstavilo delovanje (zgodovino, težave in upanje), sem obiskal vsak oddelek posebej, stisnil eno roko za drugo, se srečal s številnimi očmi, ki so bile včasih prizadete, drugič pa so se bleščale polne upanja. Tudi s čustveno zaznamovanimi trenutki. Na primer, ko je majhna skupina zapornikov poslikala nekatere stene, da bi oddelek postal nekoliko "toplejši" in "svetlejši" ali, če želite, manj siv in mračen. Ali ko sem vstopil v sobo in se je pevska delavnica bližala koncu, je raznolika skupina (različnih narodnosti in veroizpovedi) mladih zapornikov zame improvizirala mini koncert: "Jaz, ki sem vagabund, vagabund, ki nisem nič drugega... vendar tam zgoraj je Bog ostal zame". Ali ko smo v enem oddelku molili in prosili za božji blagoslov.

Da predstavljajo zapori v Italiji izredno nujnost, potrjujejo novice iz letošnjega poletja, ko je prišlo do dramatičnega števila samomorov, tudi tistih, ki so prestajali krajše

zaporne kazni. Ne moremo se omejiti na to, da le govorimo o nasprotovanju samomoru, potem pa ne spremljamo tistih, ki obupujejo bolj kot drugi. Evangelij nas zavezuje, da se izogibamo kulturi zavračanja, ampak da po Jezusovem zgledu vedno dajemo nove priložnosti. K temu pa nas zavezuje tudi naša ustava.

Po obdobju covida - in dramatičnosti covida, pa tudi izjemni predanosti zaporniškega osebja - so se med tisočimi težav ponovno začele številne dejavnosti. Vodstvo zapora upa, da se bo sodelovanje z mestom lahko nadaljevalo. In resnici na ljubo se te dni res začenjajo dogajati dobre stvari, ustanove že delujejo s polno paro. Toda ostaja odprto vprašanje: "zapor je v središču mesta, ali je tudi v srcu meščanov, ali je v srcu naše Cerkve?" To so vprašanja, ki so mi bila zastavljena v teh prvih mesecih.

In tako smo začeli, za zdaj smo naredili le nekaj korakov. Toda z željo, da bi pritegnili pozornost, da bi spodbudili druge prostovoljce. Z utilitarističnega vidika je v interesu vseh, da se zaporniki po preteku kazni vključijo v običajno življenje, vendar boljše ljudje kot so bili takrat, ko so vanj vstopili. Kot kristjani pa smo poklicani, da se zavzamemo za to, da bi vsak posameznik imel priložnost, da se lahko odkupi. Tudi naša ustava govori o prevzgojnem namenu kazni (27. člen) in vse bolj se razmišlja o pravici "do prenovitvene vzgoje". V okviru večnamenskega pojmovanja kazni kot državljan in verniki ne moremo biti pri tem odsotni, ne moremo zavrniti naše soodgovornosti.

Prostovoljci se bodo zagotovo morali pripraviti, z vodstvom se bodo morali ustrezno dogovoriti, toda ko bo to boleče obdobje pandemije mimo, bomo lahko ponovno oživili zapor z določenimi dejavnostmi in tudi z osebno zavzetostjo, ki temelji na evangeliju. Gre za to, da se bomo s skupino ljudi, ki se želijo za to zavzeti, podali na pot, da bo čas zapora čas človeške in tudi duhovne rasti, ne pa čas obupa in potrnosti.

V dogovoru z operaterjem pri Caritasu želimo oblikovati skupino ljudi, skupino prostovoljcev, in razmisliti o nekaterih dejavnostih skupaj z vodstvom zapora in drugimi organizacijami v mestu ter z zaporniki. Lepo pa bi bilo tudi, da bi mesto začelo razmišljati o alternativnih ukrepih za odvzem prostosti: za njihovo izvajanje je potrebno sodelovanje civilne družbe in drugih ustanov, saj jih zlasti najrevnejši zaporniki (npr. ker nimajo doma) ne morejo izkoristiti: z drugimi besedami, tudi v zaporu so prav najrevnejši najbolj kaznovani. Tudi to naj bi prišlo v poštev za sinodalno delavnico, kot skupna hoja z mnogimi ljudmi dobre volje, ki že poklicno delajo v zaporih, in z drugimi, ki so kot prostovoljci na razpolago, ter seveda najprej in predvsem z zaporniki.

Začenjamo s skupino prostovoljcev, ki bodo sodelovali z zaporniki in skupaj z njimi oblikovali dejavnosti. Zainteresirani se lahko obrnejo na Caritas.

Zanimivo bo, če bomo to lahko izpeljali tudi kot sinodalno delavnico, prav tako pa bomo v zaporu sodelovali s kaplanom, da bomo zagotovili prostor za poslušanje in bližino.

5.7. Na balkanski poti

31. Trst je na meji. Trst je vmesna postojanka. Pogosto ni cilj, ampak le začasen pristan za številne ljudi, ki bežijo iz pekla, ki je njihova domovina. Bolj kot po drugih poteh sem prihajajo ljudje, ki bežijo, ker jih njihova država preganja, ker že leta doživljajo tragedijo vojne, ker so obupani in iščejo državo, kjer bi lahko živeli brez strahu in dostojanstveno. Pomislite na vse tiste, ki so odšli iz Sirije, Afganistana, Pakistana ali Bangladeša.

Zadeva je kompleksna. Že leta je predmet političnih polemik in ostrih volilnih kampanj. To ni mesto za podrobno razpravo. To ni čas za spodbujanje nadaljnjih polarizacij in nasprotij. Cerkev že izraža svoje misli prek nekaterih svojih organizacij, kot so Migrantes, Caritas, pogosto pa posegajo tudi papež Frančišek in italijanski škofje.

Kot tržaška Cerkev ne moremo ostati ravnodušni do tolikšnega števila ljudi, ki trpijo. In spodbujamo vse, naj v okviru zahtevne odgovornosti skrbijo za ljudi, za katere si prizadevamo, da bi sinergično, umirjeno sodelovali. Četudi imamo včasih različne vizije, strahove in namere, ki se ne ujemajo, prednostne naloge, ki ostajajo različne, moramo vztrajati v dialogu in prizadevanju za lajšanje trpljenja ljudi.

Tudi med verniki so lahko različna stališča o tem, kako sprejeti migrante, o strategijah za "upravljanje" migracijskih tokov, o tem, kako ublažiti obup tistih, ki prihajajo po napornih in nevarnih potovanjih, ki pogosto puščajo za sabo psihološke posledice. Ob soočanju z zapletenimi problemi ni enostavnih rešitev. Vlade se menjujejo, toda kako spopasti se z velikanskim tokom migrantov, ostaja odprto in nerešeno vprašanje. Pa vendar se ne soočamo s problemi, temveč s trpečimi ljudmi, obupanimi ljudmi, ljudmi!!! Za vse nas vernike ostajajo jasne Jezusove besede: "Kar koli ste storili za enega od teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili" (Mt 25,20). Ob koncu življenja se vernik zaveda, da nas bodo spraševali, kako skrbni smo bili do ubogih in trpečih.

32. Tržaška Caritas si tako kot številne druge krščansko usmerjene organizacije že vrsto let prizadeva za sodelovanje z različnimi krajevnimi ustanovami, da bi se odzvala na stiske in potrebe teh številnih migrantov. Kot Cerkev vse bolj želimo prispevati k lajšanju trpljenja ljudi, pa tudi k tisti poživljajoči in motivacijski solidarnosti in dobrodelnosti, ki je naloga tako posameznika kot skupnosti.

Žal mi je, da nekateri mislijo, da gre pri migrantih za biznis. Z veseljem se umaknemo in prepustimo upravljanje sprejemnih centrov drugim, da bi se namesto

tega posvetili številnim oblikam revščine v evangeljskem slogu, ki ga je treba vedno znova odkrivati v konkretnosti zgodovine. Kot škofija, kot Cerkev ne želimo biti konkurenčni s številnimi dragocenimi nevladnimi organizacijami, zadrugami, fundacijami itd. Če smo pripravljeni odzvati se na potrebe, je to zato, da po malem prenesemo upravljanje na druge akterje, ki gojijo isto zavzetost, in se posvetimo novim izzivom, novim oblikam revščine (prej sem omenil ostarele in njihovo osamljenost). Migracije so že strukturne, in tako kot jih je Cerkev, potem ko je ustanovila toliko šol, bolnišnic, hospicev in univerz, predala civilni družbi, ki je razumela njihov pomen, ki je razširila zavest o pravičnosti na drugih področjih (izobraževanje, socialna pomoč ...), tako je danes morda prišel čas, ko ne moremo več širiti sprejemnih struktur, ki zahtevajo stalno in dodatno strokovnost, tudi vodstveno. Zagotovo bodo sprejemni centri ostali, tako kot so svoj čas ostale šole, bolnišnice, hospici s krščanskim navdihom, vendar si ne moremo zamisliti, da bi nas zdaj zaradi že strukturnih in obsežnih pojavov, moralo zajeti upravljanje, ki postaja nesorazmerno z našimi močmi.

Veseli smo, da so kristjani prisotni v različnih stvarnostih in da vanje kot kvas prinašajo navdih, slog, pozornost do dostojanstva migrantov. Všeč nam je, da so krščanske skupnosti odprte, solidarne, sposobne ustvarjalnosti pri sprejemanju in vključevanju migrantov/beguncev/prosilcev za azil, pri pričevanju o bratstvu, ki se mora vedno udejanjati na nove, izvirne načine. Všeč so nam laiki in laikinje, ki so kot kvas vpeti v različne oblike pomoči in sprejemanja, in so takšni, ker jih oživljata krščanska vera in ljubezen. O teh vprašanjih bo dobro začeti razpravo znotraj skupnosti, da bi razumeli, kako ostati v službi ljudi in kako ostati zvesti svoji pripadnosti Cerkvi. Tudi glede teh vprašanj bo treba stopiti na sinodalno pot, da bi nenehno na novo odkrivali svoj način sodelovanja in služenja v tem času.

Tema migrantov je pereča in pogosto razdvaja. Kot krščanska skupnost se zavedamo, da moramo sprejeti kompromis in služiti tistim, ki trpijo, vendar se zavedamo tudi svojih omejenosti. Prizadevali si bomo za svoj specifičen doprinos pri obravnavi pojavnosti migracij z združevanjem operaterjev in prostovoljcev, ki je za nas značilna.

Ne zaključek, ampak potovanje, ki se nadaljuje

33. Izrazil sem nekaj misli, ki so izšle kot odraz številnih srečanj. Vendar obstaja še veliko pomembnejših vprašanj, ki jih bo potrebno obravnavati. Pomagati mladim, da bi spoznali, kako zelo jih Gospod ljubi, in kako se na to odzvati z ljubeznijo (tj. lastna poklicanost, lastna izbira življenja in ljubezni). Pomoč mladostnikom v predpubertetnem obdobju: v nekaterih okoljih so "zapuščeni" in odraščajo brez vzgojnih smernic. Vprašanje zaposlovanja, ki zajema na tisoče vidikov. Temeljita krščanska formacija, ki sloni na Božji besedi, da bi tako postala pričevanje o Božji

bližini ... Toda življenje se nadaljuje. Nakazal sem le nekaj poti, ki jih bomo v teh mesecih prehodili. Druge pa se bodo razkrile na sinodalni poti.

V prihodnjih tednih se bo začela tudi obnovitev škofijskih organov. Ta obnovitev se bo odvijala postopoma in skupaj z drugimi. Začela se je že s poslušanjem vseh duhovnikov, ki so želeli spregovoriti, predlagati, svetovati, bodisi pisno ali v pogovorih. Prav tako tudi številnih laikov v različnih ustanovah. Hvala vsem.

Po eni strani bomo poskušali opredeliti cilje posameznih pastoralnih uradov/področij (bolj operativnega značaja) in posameznih komisij (v funkciji usmerjanja, razločevanja stvarnosti) ter vzpostaviti mostove in povezave, saj veliko vprašanj/projektov dejansko zahteva večstransko sodelovanje (npr. mladinska pastorala s pastoralo poklicev ..., včasih tudi s katehetsko pastoralo in pastoralo družine ...).

Po drugi strani pa je povsem naravno, da v različnih škofijskih službah prihaja do sprememb in zamenjav. Že zdaj bi se rad vsem javno zahvalil, ker - in v teh mesecih sem tudi sam neposredno doživel - sem prepričan, da so se trudili po svojih najboljših močeh za dobro Cerkve. Čeprav nihče ni popoln, jim vsi moramo priznati, da so skušali služiti evangeliju, kakor so zmogli ... in kakor bodo to delali tisti, ki bodo izbrani za opravljanje te službe.

Prosim, bodite le nekoliko prizanesljivi. Včasih so mnenja, ki sem jih slišal, različna, drugič so si med seboj veliko bolj podobna. Cilj je ponovno vzpostaviti sinodalno Cerkev tudi na krajevni ravni, to je skupno pot, ki vključuje in soodgovorno povezuje duhovnike, redovnike in laike; nato pa še soudeležene skupnosti in župnije; in še organizacije in gibanja. Priznati moramo, da je včasih dobro zamenjati službo in se prenoviti na drugih pastoralnih področjih ter da je včasih tudi prav, da se čim bolj izkoristijo sposobnosti drugih ljudi, vključno z verniki in laiki. Nedvomno bo lepo, če bomo drug na drugega gledali s spoštovanjem in naklonjenostjo. Da se lahko zanesemo drug na drugega.

Morda se včasih ne bomo med seboj povsem strinjali: morali se bomo naučiti premagovati nesoglasja, tako da bomo pustili odprta vprašanja ter jih ne bomo poglobljali in posploševali. Čeprav bomo različnih misli, bomo lahko ohranili medsebojno spoštovanje in uživali v sodelovanju, tudi če se med seboj razlikujemo; na ta način se bomo zavedali, da smo kljub temu navdušeni za evangelij, bogati nas pričevanje drugih, ki nas podpirajo s svojo vero, upanjem in ljubeznijo.

Učimo se pretehtati besede, poiskati vrednost medsebojnih odnosov tako v virtualnem kot v vsakdanjem svetu, v kolikor se pogostoma srečujemo, dogovarjamo in pijemo kavo. Podpisal sem "Manifest za nesovražno komunikacijo", zavedajoč se, da je tudi to zahteven izziv, ki ga živim v luči evangelija in ne v pripadnosti neki ideologiji. Vsi smo poklicani, da ponovno odkrijemo smisel sodelovanja, ki ima pridih evangelija, spoštovanja ljudi, usmiljenja kot iztočnico za vsako besedo in dejavnost,

upanja, ki je vedno oživljalo Marijo, in skupno pot k Jezusu: kajti samo On je pot, resnica in življenje (Jn 14,1-12)!

+ Henrik, z vami brat, za vas škof

Prevod: Majda Cibic e Marijan Kravos
Iskrena hvala